

CHAMBRE DES REPRÉSENTANTS
DE BELGIQUE

27 juin 2012

PROPOSITION DE LOI

relative aux enfants nés sans vie

(déposée par Mme Catherine Fonck)

BELGISCHE KAMER VAN
VOLKSVERTEGENWOORDIGERS

27 juni 2012

WETSVOORSTEL

betreffende de levenloos geboren kinderen

(ingediend door mevrouw Catherine Fonck)

N-VA	:	Nieuw-Vlaamse Alliantie
PS	:	Parti Socialiste
MR	:	Mouvement Réformateur
CD&V	:	Christen-Democratisch en Vlaams
sp.a	:	socialistische partij anders
Ecolo-Groen	:	Ecologistes Confédérés pour l'organisation de luttes originales – Groen
Open Vld	:	Open Vlaamse liberalen en democraten
VB	:	Vlaams Belang
cdH	:	centre démocrate Humaniste
FDF	:	Fédéralistes Démocrates Francophones
LDD	:	Lijst Dedecker
MLD	:	Mouvement pour la Liberté et la Démocratie

Abréviations dans la numérotation des publications:		Afkortingen bij de nummering van de publicaties:	
DOC 53 0000/000:	Document parlementaire de la 53 ^e législature, suivi du n° de base et du n° consécutif	DOC 53 0000/000:	Parlementair document van de 53 ^e zittingsperiode + basisnummer en volgnummer
QRVA:	Questions et Réponses écrites	QRVA:	Schriftelijke Vragen en Antwoorden
CRIV:	Version Provisoire du Compte Rendu intégral (couverture verte)	CRIV:	Voorlopige versie van het Integraal Verslag (groene kaft)
CRABV:	Compte Rendu Analytique (couverture bleue)	CRABV:	Beknopt Verslag (blauwe kaft)
CRIV:	Compte Rendu Intégral, avec, à gauche, le compte rendu intégral et, à droite, le compte rendu analytique traduit des interventions (avec les annexes) (PLEN: couverture blanche; COM: couverture saumon)	CRIV:	Integraal Verslag, met links het definitieve integraal verslag en rechts het vertaald beknopt verslag van de toespraken (met de bijlagen) (PLEN: witte kaft; COM: zalmkleurige kaft)
PLEN:	Séance plénière	PLEN:	Plenum
COM:	Réunion de commission	COM:	Commissievergadering
MOT:	Motions déposées en conclusion d'interpellations (papier beige)	MOT:	Moties tot besluit van interpellaties (beigekleurig papier)

Publications officielles éditées par la Chambre des représentants	Officiële publicaties, uitgegeven door de Kamer van volksvertegenwoordigers
<p>Commandes: Place de la Nation 2 1008 Bruxelles Tél. : 02/ 549 81 60 Fax : 02/549 82 74 www.lachambre.be e-mail : publications@lachambre.be</p>	<p>Bestellingen: Natieplein 2 1008 Brussel Tel. : 02/ 549 81 60 Fax : 02/549 82 74 www.dekamer.be e-mail : publicaties@dekamer.be</p>

DÉVELOPPEMENTS

MESDAMES, MESSIEURS,

1. Introduction

La perte d'un enfant en cours de grossesse alors que cet enfant était désiré — et ce parfois depuis longtemps — par les parents et par les autres enfants éventuels de la famille, constitue une épreuve déchirante pour ceux-ci. Ils se retrouvent démunis face à cette perte et en très grande souffrance, d'autant que la plupart du temps ils n'y étaient pas préparés. Cette souffrance est particulièrement accrue par le fait qu'ils ne se sentent pas reconnus dans ce deuil ni par l'entourage ni par la société tout entière.

Au contraire de l'enfant né vivant décédé après quelques heures, pour lequel un acte de naissance et un acte de décès sont dressés quelle que soit la durée de la grossesse, l'enfant né sans vie dont la grossesse de la mère n'avait pas atteint 180 jours n'est, jusqu'à présent, pas considéré tant sur le plan humain que sur le plan juridique. La demande des parents est grande en ce domaine et cette proposition de loi a pour but essentiel de rencontrer cette demande.

Au grand désespoir des parents, les fœtus mort-nés avant la limite des 180 jours à partir de la conception étaient la plupart du temps qualifiés de "déchets hospitaliers" et incinérés avec les autres pièces opératoires dans l'hôpital où a eu lieu l'accouchement. À cet égard, les usages des hôpitaux différaient et difféèrent encore.

Un grand pas positif a déjà été franchi par les ordonnances régionales en matière de funérailles et sépultures. En effet, les trois Régions permettent actuellement de demander aux communes de donner une sépulture ou d'incinérer les fœtus.

En Région flamande, le décret flamand du 16 janvier 2004 sur les funérailles et sépultures introduit pour les parents la possibilité d'inhumer ou d'incinérer leurs enfants mort-nés qui n'ont pas encore atteint la limite légale de viabilité, après une durée de grossesse de 12 semaines.

En Région de Bruxelles-Capitale, l'ordonnance du 13 décembre 2007 prévoit un régime similaire, mais à partir du 106e jour de grossesse, soit après 15 semaines de grossesse.

TOELICHTING

DAMES EN HEREN,

1. Inleiding

Een kind verliezen tijdens de zwangerschap, terwijl — soms al lang — naar dat kind werd uitgekeken, is voor de ouders en eventueel de andere kinderen van het gezin een erg aangrijpende gebeurtenis. Zij blijven verweesd en vol pijn achter bij dat verlies, temeer daar zij er meestal niet op waren voorbereid. Die pijn wordt bovendien nog versterkt doordat zij zich niet erkend voelen in hun rouw, noch door hun omgeving, noch door de samenleving in het algemeen.

Tot nu toe werd een levenloos geboren kind, waarbij de zwangerschap van de moeder geen 180 dagen heeft geduurd, op menselijk en op juridisch vlak niet in aanmerking genomen, in tegenstelling tot een levend geboren kind dat na enkele uren overlijdt en voor wie een geboorteakte en een overlijdensakte worden opgemaakt, ongeacht de duur van de zwangerschap. De wensen van de ouders zijn op dat vlak heel prangend en de voornaamste doelstelling van dit wetsvoorstel is dan ook daaraan tegemoet te komen.

Tot grote wanhoop van de ouders werden vroeger de vóór de grens van 180 dagen doodgeboren foetussen veelal beschouwd als "ziekenhuisafval". Samen met de andere operatiestukken werden ze verbrand in het ziekenhuis waar de bevalling plaatsvond. In dat opzicht was en is er nog steeds sprake van een verschillende aanpak naar gelang van het ziekenhuis.

Er werd reeds een grote stap vooruit gezet met de gewestelijke decreten *c.q.* ordonnanties inzake begraafplaatsen en lijkbezorging. De drie Gewesten bieden thans immers de mogelijkheid bij de gemeenten een begrafenisis of crematie voor foetussen te vragen.

Vlaanderen: het decreet van 16 januari 2004 op de begraafplaatsen en lijkbezorging, dat ertoe strekt de ouders de mogelijkheid te geven hun levenloos geboren kinderen die na een zwangerschapsduur van 12 weken de wettelijke levensvatbaarheidsgrens nog niet hebben bereikt, te begraven of te cremeren.

Brussels Hoofdstedelijk Gewest: de ordonnantie van 13 december 2007, die voorziet in een soortgelijke regeling, maar vanaf de 106de dag van de zwangerschap, ofwel na 15 weken zwangerschap.

En Région wallonne, le décret du 6 mars 2009 prévoit également à partir du 106e jour, soit après 15 semaines de grossesse, la possibilité d'inhumer ou d'incinérer le fœtus.

Il reste que, lorsque les parents ne font pas explicitement la demande de funérailles et que les hôpitaux n'ont pas mis en place un service spécial d'accompagnement des parents, ces hôpitaux restent libres de se débarrasser du fœtus comme ils l'entendent, tantôt de façon très respectueuse et accompagnant admirablement les parents endeuillés, tantôt le traitant comme un déchet hospitalier.

La présente proposition de loi n'a, en aucun cas, pour objet de remettre en cause, d'une quelconque façon que ce soit, la loi sur l'interruption volontaire de grossesse. Elle tend à rencontrer la demande de parents qui, ayant le désir d'enfant, voient leur projet et leur rêve brutalement interrompus soit de manière naturelle, soit pour des raisons médicales.

Ces périodes de vie tellement douloureuses — où peuvent se mêler la douleur physique, la déchirure, la tristesse, la culpabilité, l'incompréhension, le désarroi, l'indécision, la non-reconnaissance du statut de "parent", les regrets, le non-accueil éventuel de l'entourage ou des équipes médicales — sont des blessures difficilement cicatrisables et doivent pouvoir être rencontrées de la façon la plus humaine possible afin de permettre aux familles de vivre leur deuil dans les meilleures conditions.

2. Objectifs de la présente proposition de loi

L'objectif principal de cette proposition est donc de reconnaître, d'accueillir et d'humaniser le deuil des parents qui en ressentent le besoin. Cet objectif se traduit dans les textes en inscrivant dans le droit civil le besoin de reconnaissance de la souffrance de parents confrontés au deuil d'un enfant né sans vie également en dessous du seuil du 180e jour à partir de la conception.

a) *Status quaestionis*

À ce jour, il n'existe pas de législation en Belgique prenant en compte la souffrance des parents perdant un enfant durant la grossesse lorsque celle-ci n'a pas atteint 180 jours. L'enfant de moins de 180 jours à compter à partir de la conception ne fait l'objet d'aucune déclaration et ne peut avoir aucune "existence juridique"

Waals Gewest: het decreet van 6 maart 2009, dat eveneens voorziet in de mogelijkheid om de foetus te begraven of te cremen vanaf de 106de dag, ofwel na 15 weken zwangerschap.

Wanneer de ouders niet uitdrukkelijk om een begravenis verzoeken en de ziekenhuizen geen bijzondere begeleidingsdienst voor de ouders hebben opgericht, behouden die ziekenhuizen echter de vrijheid om zich van de foetus te ontdoen zoals ze dat willen, soms heel respectvol (waarbij de rouwende ouders op bewonderenswaardige wijze worden begeleid), soms als ziekenhuisafval.

Dit wetsontwerp heeft in geen geval tot doel de eerder goedgekeurde wet betreffende vrijwillige zwangerschapsonderbreking opnieuw ter discussie te stellen. Het wetsontwerp is bedoeld voor ouders met een kinderwens die hun plan en hun droom abrupt onderbroken zien, op natuurlijke wijze of om medische redenen.

Dergelijke pijnlijke periodes in het leven die gepaard kunnen gaan met fysieke pijn, verscheurdheid, verdriet, schuldgevoel, onbegrip, ontredde, besluiteloosheid, niet-erkenning van de positie van "ouder", spijt, dan wel een eventueel gebrek aan opvang door de naaste omgeving of door de medische teams, slaan wonden die moeilijk helen. Er is bijgevolg nood aan een zo menselijk mogelijke aanpak om de families die dit wensen de mogelijkheid te geven hun rouw in de beste omstandigheden te verwerken.

2. Doelstellingen van dit wetsvoorstel

De voornaamste doelstelling van dit wetsvoorstel bestaat er dan ook in de rouw van de ouders die daartoe de behoefte voelen, te erkennen, er ontvankelijk voor te zijn en er humanaan mee om te gaan. Deze doelstelling krijgt concreet gestalte via de verankering, in het burgerlijk recht, van het recht op erkenning van het lijden van ouders die geconfronteerd worden met het rouwen om een levenloos geboren kind, óók onder de grens van 180 dagen na de verwekking.

a) *Status quaestionis*

Momenteel bestaat er in België geen wetgeving waarbij rekening wordt gehouden met het lijden van de ouders die tijdens de zwangerschap een kind verliezen, wanneer die zwangerschap geen 180 dagen heeft geduurd. Er wordt geen aangifte gedaan van een kind dat levenloos werd geboren na minder dan 180 dagen

lorsqu'il est mort-né et ce, en raison de l'absence présumée de viabilité.

Par contre, si l'enfant a, au moment de la constatation de la naissance, donné des signes de vie, il est considéré comme vivant — indépendamment de la durée de la grossesse — et un acte de naissance suivi d'un acte de décès doivent être dressés, même si l'enfant n'est pas considéré viable.

En effet, une circulaire du 10 juin 1999 rappelle que "lorsque l'enfant était vivant au moment de la constatation de la naissance par l'officier de l'état civil, le médecin ou l'accoucheuse diplômée agréés par lui, mais vient à décéder avant que la naissance ne soit déclarée, il y a lieu de dresser un acte de naissance et un acte de décès".

Il est important de reprendre clairement, à cet égard, les critères d'enfant né vivant repris par l'OMS afin d'harmoniser la pratique des hôpitaux par trop différente. En effet, certains services appliquent ces critères de manière précise tandis que d'autres estiment que lorsqu'un enfant est né en montrant des signes de vie mais qu'il n'était médicalement pas viable, il y a lieu de le déclarer comme enfant né sans vie. Cette pratique est bien évidemment très mal vécue par les parents qui ont eu dans les bras un enfant vivant et qui ne peuvent comprendre qu'il ne soit déclaré que comme un enfant mort-né.

Non seulement la circulaire du 10 juin 1999 mais également les recommandations de l'OMS vont à l'encontre de ces pratiques.

Ainsi, l'OMS a spécifié, déjà en 1977, que devait être considéré comme vivant "tout enfant né vivant à partir de 22 semaines d'aménorrhée (soit 4 mois et demi de grossesse) ou pesant au moins 500 grammes à la naissance, même si l'enfant n'a vécu que quelques minutes, même s'il souffre de malformations ou de pathologies incompatibles avec la vie".

À l'heure actuelle, l'OMS estime que l'enfant vivant est celui qui, quelle que soit la durée de la grossesse, respire et montre des signes de vie (battements de cœur, pulsations du cordon ombilical, mouvements volontaires de muscles).

Le seuil de viabilité de l'enfant avait été fixé par la circulaire du 13 décembre 1848 et fixé à 180 jours. Il n'y a pas de doute que la médecine et la néonatalogie

te rekenen van de verwekking. Dat kind blijft van elk "juridisch bestaan" verstoken, omdat het vermoeden geldt dat het niet levensvatbaar was.

Indien dat kind op het tijdstip van de vaststelling van de geboorte echter tekenen van leven heeft vertoond, wordt het als levend beschouwd, onafhankelijk van de duur van de zwangerschap. Dan moet een akte van geboorte worden opgemaakt, gevolgd door een overlijdensakte, zelfs als het kind niet als levensvatbaar wordt beschouwd.

Overeenkomstig de circulaire van 10 juni 1999 moet, "indien het kind leeft op het ogenblik van de vaststelling van de geboorte door de ambtenaar van de burgerlijke stand, de door hem toegelaten geneesheer of gediplomeerde vroedvrouw, doch komt te overlijden vooraleer de geboorte wordt aangegeven, een akte van geboorte en een overlijdensakte worden opgemaakt".

In dat verband moeten de door de WHO gehanteerde criteria van een levend geboren kind duidelijk worden overgenomen, teneinde de vaak al te uiteenlopende handelwijzen van de ziekenhuizen te harmoniseren. Bepaalde diensten passen die criteria immers nauwgezet toe, terwijl andere van oordeel zijn dat wanneer een kind bij de geboorte tekenen van leven vertoonde maar medisch gezien niet levensvatbaar was, dat kind als een levenloos geboren kind moet worden beschouwd. Die handelwijze valt echter in heel slechte aarde bij de ouders die een levend kind in hun armen hebben gehad en die niet kunnen begrijpen dat het kind enkel als levenloos geboren kind wordt aangegeven.

Niet alleen de circulaire van 10 juni 1999, maar ook de aanbevelingen van de WHO worden in de praktijk dus niet altijd in acht genomen.

Zo heeft de WHO al in 1977 duidelijk gemaakt dat "elk levend geboren kind vanaf 22 weken postmenstruele leeftijd (te weten vierenhalve maand zwangerschap) of dat bij de geboorte minder weegt dan 500 gram, ook al heeft het kind slechts enkele minuten geleefd en zelfs al lijdt het aan misvormingen of pathologieën die onverenigbaar zijn met het leven" als levend moest worden beschouwd.

Tegenwoordig is de WHO van oordeel dat als een levend kind mag worden beschouwd: een kind dat, ongeacht de duur van de zwangerschap, ademhaalt en tekenen van leven vertoont (hartslag, klopping in de navelstreng, bewuste bewegingen van de spieren).

De levensvatbaarheidsgrens van het kind werd door de circulaire van 13 december 1848 vastgesteld op 180 dagen. De geneeskunde en de neonatalogie zijn

ont évolué de manière significative depuis lors et particulièrement depuis les années 1950.

Il faut, cependant, rester extrêmement prudent et ne pas faire croire à la population que la médecine peut sans cesse faire reculer le seuil de viabilité de l'enfant et surtout dans des conditions dignes permettant à l'enfant de se développer harmonieusement sans qu'il soit atteint de malformations ou de handicaps profonds tant sur le plan physique que sur le plan mental.

Il ne faudrait pas non plus que les médecins et équipes obstétricales et pédiatriques ne deviennent la cible de parents endeuillés qui les rendraient responsables de la mort ou du handicap des enfants nés fort prématurément. Même si le seuil de 6 mois de grossesse paraît aujourd'hui complètement dépassé de par l'évolution de la médecine néonatale, il faut bien avoir à l'esprit que deux tiers des enfants nés entre 22 et 25 semaines de grossesse ne survivront pas et que pour ceux qui seront en vie, deux tiers d'entre eux seront sans doute atteints de handicaps plus ou moins graves et, à tout le moins, de retards importants dans le développement psychomoteur.

À l'heure actuelle, nous ne disposons pas de statistiques entièrement fiables quant au nombre d'enfants nés sans vie entre 22 et 28 semaines (soit entre 140 et 180 jours). Des statistiques dans les trois Régions existent sur la base des données transmises par les services obstétricaux, mais elles n'ont pas été établies de manière très rigoureuse. Ces données établies jusqu'à l'année 2008 font état de plus ou moins 500 cas par an d'enfants nés sans vie entre 22 et 28 semaines de grossesse.

L'INAMI, pour sa part, sur la base de deux codes de remboursement pour les fausses couches tardives entre 4 et 6 mois de gestation (période donc plus large que 140 jours) signale pour l'année 2007, 1 243 cas et pour l'année 2008, 1 129 cas.

En ce qui concerne les grossesses qui n'ont pas atteint 140 jours (soit 22 semaines ou 4 mois et demi de grossesse), il est important pour beaucoup de parents d'être reconnus dans cette détresse et de leur permettre, s'ils le souhaitent, non seulement d'inhumer et d'incinérer le fœtus mais également de lui donner un prénom et d'en garder une trace tant dans l'histoire familiale que dans des registres officiels.

sindsdien ontegensprekelijk op fantastische wijze geëvolueerd, vooral sinds de jaren 50.

Niettemin moeten we heel voorzichtig blijven en de bevolking niet doen geloven dat de geneeskunde de levensvatbaarheidsgrens van het kind voortdurend kan verlagen, vooral in waardige omstandigheden, waarbij het kind de kans krijgt om zich op evenwichtige wijze te ontwikkelen zonder dat het lijdt aan misvormingen of aan zware lichamelijke of mentale handicaps.

Het is ook niet de bedoeling dat artsen en teams die actief zijn op het vlak van de verloskunde en de kindergeneeskunde, het doelwit worden van rouwende ouders die hen verantwoordelijk zouden houden voor de dood of de handicap van veel te vroeg geboren kinderen. Ook al lijkt de grens van 6 maanden zwangerschap vandaag de dag volkomen voorbijgestreefd door de evolutie van de neonatologie, toch moet duidelijk voor ogen worden gehouden dat tweederde van de kinderen die tussen 22 en 25 weken zwangerschap worden geboren, niet zullen overleven en dat tweederde van de kinderen die alsnog in leven blijven ongetwijfeld aan een min of meer ernstige handicap en op zijn minst aan ernstige achterstand in de psychomotorische ontwikkeling zullen lijden.

Momenteel beschikken wij niet over volledig betrouwbare statistische gegevens met betrekking tot het aantal levenloos geboren kinderen tussen 22 en 28 weken (hetzij tussen 140 en 180 dagen). De drie Gewesten hebben statistische gegevens ter beschikking gesteld op grond van de gegevens die door de verloskundige diensten werden overgezonden, maar die gegevens zijn niet heel nauwkeurig. Ze hebben betrekking op de periode tot 2008 en maken gewag van jaarlijks ongeveer 500 kinderen die levenloos worden geboren tussen de 22ste en de 28ste week van de zwangerschap.

Op grond van twee terugbetalingscodes voor late miskramen tussen 4 en 6 maanden zwangerschap (een ruimere periode dus dan 140 dagen) maakt het RIZIV melding van 1243 gevallen in 2007 en 1129 gevallen in 2008.

Voor de zwangerschappen die minder dan 140 dagen hebben geduurd (hetzij 22 weken of vier en een halve maand zwangerschap), is het voor veel ouders belangrijk erkend te worden in die wanhoop en hen indien zij dat wensen de mogelijkheid te bieden, de foetus te begraven of te cremen, maar hem ook een voornaam te geven en in de familiegeschiedenis en in de officiële registers een spoor van te foetus te bewaren.

La matière est actuellement réglée par l'article 80bis du Code civil, qui dispose:

“Lorsqu'un enfant est décédé au moment de la constatation de sa naissance par l'officier de l'état civil ou par le médecin ou par l'accoucheuse diplômée agréés par lui, l'officier de l'état civil dresse un acte de déclaration d'enfant sans vie.

L'acte de déclaration d'enfant sans vie énonce:

1° le jour, l'heure, le lieu de l'accouchement ainsi que le sexe de l'enfant;

2° l'année, le jour, le lieu de la naissance, le nom, les prénoms et le domicile de la mère et du père, ou du père non marié à la mère et qui a reconnu l'enfant conçu, conformément à l'article 328. À sa demande et moyennant le consentement de la mère, le nom, les prénoms et le domicile du père non marié à la mère et qui n'a pas reconnu l'enfant conçu peuvent également être mentionnés;

3° le nom, les prénoms et le domicile du déclarant;

4° les prénoms de l'enfant, si leur mention est demandée.

Cet acte est inscrit à sa date dans le registre des actes de décès.”

La circulaire prise par le ministre de la Justice, le 10 juin 1999, rappelle que l'acte de déclaration d'enfant sans vie n'est dressé que si la naissance a eu lieu plus de six mois après la conception¹. Il s'agit ici de ce que l'on appelle communément la “règle des 180 jours”.

Si l'enfant est mort-né ou est décédé avant la constatation de sa naissance par l'officier de l'état civil ou par le médecin ou par l'accoucheuse diplômée agréés par lui, l'officier de l'état civil ne dressera pas d'acte de l'état civil si la naissance a eu lieu moins de 180 jours après la conception.

La circulaire rappelle également que, lorsqu'un enfant était vivant au moment de la constatation de la naissance par l'officier de l'état civil, le médecin ou l'accoucheuse diplômée agréés par lui, mais vient à décéder

¹ Circulaire relative à l'introduction dans le Code civil d'un article 80bis concernant l'acte de déclaration d'un enfant sans vie (*M.B.*, 1er juillet 1999).

Deze worden thans geregeld in artikel 80bis, dat het volgende bepaalt:

“Wanneer een kind is overleden op het ogenblik van de vaststelling van de geboorte door de ambtenaar van de burgerlijke stand of de door hem toegelaten geneesheer of gediplomeerde vroedvrouw, maakt de ambtenaar van de burgerlijke stand een akte van aangifte van een levenloos kind op.

De akte van aangifte van een levenloos kind vermeldt:

1° de dag, het uur, de plaats van de bevalling alsmede het geslacht van het kind;

2° het jaar, de dag, de plaats van de geboorte, de naam, voornamen en de woonplaats van de moeder en de vader, of de vader die niet gehuwd is met de moeder en die de verwekte foetus erkend heeft overeenkomstig artikel 328. Op zijn vraag en mits toestemming van de moeder kunnen de naam, de voornamen en de woonplaats van de vader die niet gehuwd is met de moeder en die het verwekt kind niet erkend heeft, tevens vermeld worden;

3° de naam, de voornamen en de woonplaats van de aangever;

4° de voornamen van het kind, indien om de vermelding ervan wordt verzocht.

Deze akte wordt, op haar dagtekening, ingeschreven in het register van de akten van overlijden.”

In de omzendbrief¹ van 10 juni 1999 van de minister van Justitie wordt eraan herinnerd dat de akte van aangifte van een levenloos kind enkel wordt opgesteld wanneer de geboorte plaatsvond meer dan zes maanden na de verwekking (het betreft hier wat gewoonlijk de “regel van 180 dagen” wordt genoemd).

Wanneer het kind levenloos geboren wordt of overleden is vóór de vaststelling van de geboorte door de ambtenaar van de burgerlijke stand of de door hem toegelaten arts of gediplomeerde vroedvrouw, maakt de ambtenaar van de burgerlijke stand geen akte van de burgerlijke stand op wanneer de geboorte minder dan 180 dagen na de verwekking plaatsvond.

In de omzendbrief wordt er eveneens aan herinnerd dat wanneer een kind leefde op het tijdstip van de vaststelling van de geboorte door de ambtenaar van de burgerlijke stand of de door hem toegelaten arts

¹ Omzendbrief inzake de invoering in het Burgerlijk Wetboek van een artikel 80bis betreffende de akte van aangifte van een levenloos kind (*Belgisch Staatsblad* van 1 juli 1999).

avant que la naissance ne soit déclarée, il y a lieu de dresser un acte de naissance et un acte de décès, et non pas un acte de déclaration d'enfant sans vie.

L'acte de déclaration d'enfant sans vie est inscrit à la date de la déclaration dans le registre des décès. Il contient les mentions reprises à l'article 80*bis* du Code civil, parmi lesquelles le prénom de l'enfant (à la demande des parents), son sexe et les coordonnées de la mère et du père.

L'article 80*bis* ne prévoit pas la possibilité d'attribuer un nom à l'enfant, dans la mesure où la naissance d'un enfant sans vie n'entraîne aucun effet juridique sur le plan de la filiation. Il en va de même sur le plan successoral. L'enfant né sans vie ne dispose, en effet, pas de la personnalité juridique puisqu'il n'est pas né vivant et viable².

L'acte de déclaration d'enfant sans vie entraîne, par contre, des conséquences en droit social et en droit fiscal (notamment l'allocation de naissance et le congé de maternité³).

b) Modifications proposées

La présente proposition de loi a voulu inscrire trois paliers dans les âges "gestationnels":

- à partir du 180e jour de la conception;
- entre le 140e et le 179e jour à partir de la conception; et
- entre le 106e et le 139e jour à partir de la conception.

Cette différence de statut est motivée par les raisons suivantes:

- reconnaître, accueillir et humaniser le deuil des parents;
- inscrire l'évolution de la néonatalogie et les critères énoncés par l'OMS dans le droit civil (filiation) et ainsi affirmer qu'un enfant, à partir du 140e jour, pourrait être considéré comme viable;
- laisser libres les parents d'effectuer ou non un rituel de deuil pour leur enfant, en ce compris entre le

² H. De Page, *Traité élémentaire de droit civil belge*, t. II, vol. I, 4e éd., 1990, p. 10.

³ Art. 39 et s. de la loi du 16 mars 1971 sur le travail.

of gediplomeerde vroedvrouw, maar overlijdt vóór de geboorte wordt aangegeven, een geboorteakte en een akte van overlijden moeten worden opgemaakt en geen akte van aangifte van een levenloos geboren kind.

De akte van aangifte van een levenloos geboren kind wordt op de datum van de aangifte ingeschreven in het overlijdensregister. Deze akte bevat de in artikel 80*bis* opgenomen vermeldingen, onder andere de voornaam van het kind (op verzoek van de ouders), het geslacht, de gegevens van de moeder en de vader.

Artikel 80*bis* voorziet niet in de mogelijkheid het kind een naam te geven, aangezien de geboorte van een levenloos kind geen enkel juridisch gevolg heeft op het vlak van de afstamming. Hetzelfde geldt voor de erfenzaken. Het levenloos geboren kind beschikt immers niet over de rechtspersoonlijkheid aangezien het niet levend en levensvatbaar geboren is².

De akte van aangifte van een levenloos kind heeft echter wel gevolgen op sociaal en fiscaal vlak (dit geldt voor het kraamgeld en het moederschapsverlof³).

b) Voorgestelde wijzigingen

Dit wetsvoorstel beoogt drie trappen in te stellen in de "zwangerschapsleeftijden":

- vanaf 180 dagen na de verwekking;
- tussen de 140ste en de 179ste dag na de verwekking; en
- tussen de 106de en de 139ste dag na de verwekking.

Die verschillen in status worden gemotiveerd door de volgende redenen:

- het leed van de ouders erkennen, opvangen en humaniseren;
- de evolutie van de neonatologie en de criteria van de WHO inschrijven in het burgerlijk recht (afstamming) en zodoende bevestigen dat een kind vanaf 140 dagen als levensvatbaar zou kunnen worden beschouwd;
- de ouders vrijlaten al dan niet te kiezen voor een rouwritueel voor hun kind, ook tussen de 140ste en de

² H. De Page, *Traité élémentaire de droit civil belge*, Deel II, vol. I, 4e éd., 1990, blz. 10.

³ Art. 39 e.v. van de Arbeidswet van 16 maart 1971.

140e et le 179e jour ou pour leur fœtus entre le 106e et 139e jour à partir de la conception, en organisant ou non des funérailles, en inhumant ou incinérant ou non leur enfant né sans vie.

Il est apparu important de marquer ces trois étapes pour laisser le choix aux parents d'enfants nés sans vie entre le 140e et le 179e jour et de fœtus nés sans vie entre le 106e et le 139e jour de procéder ou non à des funérailles (incinération ou inhumation) alors que certains parents ne le souhaitent pas. En effet, l'acte de déclaration d'enfant sans vie, tel que défini à l'article 80*bis* du Code civil, ne laisse pas cette liberté et oblige donc les parents non seulement à faire ce rituel que peut-être ils ne souhaitent pas, mais également à exposer des frais.

Modification de l'article 80bis du Code civil

La présente proposition de loi entend adapter l'article 80*bis* du Code civil pour inclure l'élément de signes de vie de l'enfant qui doivent être pris en compte pour la détermination du statut de l'enfant (enfant vivant et décédé ou enfant né sans vie) et fixer légalement le terme de 180 jours.

Cette proposition de loi entend aussi permettre aux parents d'obtenir un certificat spécifique de "déclaration d'enfant né sans vie" plutôt qu'un extrait d'acte de décès délivré jusqu'à présent par les administrations communales. Cette nouvelle forme de document pourrait permettre aux parents d'officialiser la "naissance" de leur enfant même s'il est décédé, de leur donner le statut de parents comme ils le revendiquent et de rencontrer dès lors cette forme importante de reconnaissance pour eux.

La présente proposition de loi a choisi de ne pas modifier l'article 80*bis* du Code civil en n'y ajoutant pas le nom patronymique des parents. Beaucoup de propositions de loi allaient pourtant dans ce sens.

La mention du prénom dans l'acte de déclaration d'enfant né sans vie a été rendue possible afin d'apporter une meilleure solution aux aspects humains et psychologiques de cette problématique (Sénat, Rapport fait au nom de la commission de la Justice par Mme Delcourt-Pêtre, n° 3-623/4, 3 mars 1999, p. 4).

Selon l'analyse juridique qui en a été faite, donner le nom patronymique des parents à l'enfant né sans vie pose différents problèmes juridiques:

179ste dag, door al dan niet een uitvaart te organiseren en hun levenloos geboren kind al dan te niet begraven of te cremen.

Het is van belang deze drie etappes te onderscheiden om de ouders van kinderen die tussen de 140ste de 179ste dag levenloos geboren zijn en de ouders van foetussen die tussen de 106de en de 139ste dag levenloos geboren zijn de vrije keuze te laten al dan niet over te gaan tot een begrafenis (crematie of inhumatie). De akte van aangifte van een levenloos kind zoals omschreven in artikel 80*bis* van het Burgerlijk Wetboek laat deze keuze immers niet en verplicht de ouders dus niet alleen tot een mogelijk ongewenst ritueel, maar ook tot het maken van kosten.

Wijziging van artikel 80bis van het Burgerlijk Wetboek

Dit wetsvoorstel strekt ertoe artikel 80*bis* van het Burgerlijk Wetboek aan te passen door invoeging van het begrip tekenen van leven van het kind die in aanmerking genomen moeten worden voor het bepalen van de status van het kind (levend en overleden kind of levenloos geboren kind), en door de termijn van 180 dagen wettelijk vast te stellen.

Dit wetsvoorstel wil ouders ook de mogelijkheid bieden een specifieke "verklaring van levenloos geboren" kind te verkrijgen, in plaats van het tot dusver door de gemeentebesturen afgegeven uittreksel uit de overlijdensakte. Dit nieuwe document zou het voor de ouders mogelijk maken de "geboorte" van hun kind te officialiseren zelfs indien dit overleden is, hun plaats als ouders op te eisen en hen deze belangrijke vorm van erkenning te bieden.

Dit wetsvoorstel beoogt geen wijziging van artikel 80*bis*, in die zin dat de familienaam van de ouders wordt toegevoegd. Tal van wetsvoorstellen gingen nochtans in die richting.

De vermelding van de voornaam in de akte van aangifte van een levenloos kind werd mogelijk gemaakt met het oog op een betere aanpak van de menselijke en psychologische kanten van dit probleem (Senaat, Verslag namens de commissie voor de Justitie uitgebracht door mevrouw Delcourt-Pêtre, nr. 3-623/4, 3 maart 1994, blz. 4).

Uit de juridische analyse blijkt dat het geven van de familienaam van de ouders aan het levenloos kind verschillende vragen opwerpt:

— l'enfant né sans vie ne dispose pas de la personnalité juridique, puisqu'il n'est pas né vivant et viable; or, le nom est un attribut de la personnalité;

— selon l'article 335 du Code civil, le nom découle de la filiation; or, dans le cas d'un enfant mort-né, la filiation n'est pas établie, puisque l'enfant n'est pas né vivant et viable.

Cette question avait été abordée lors des discussions au Sénat au sujet de l'introduction d'un article 80*bis* dans le Code civil. D'après les travaux parlementaires de cette loi, "la question de savoir si un nom peut également être attribué suscite néanmoins des discussions. En effet, en droit belge l'attribution d'un patronyme découle de la filiation, laquelle n'a pas toujours été constatée juridiquement chez les enfants mort-nés. De même, donner aussi un patronyme à des enfants mort-nés constitue en fait une sorte de discrimination par rapport aux actions relatives à la filiation, qui ne sont pas recevables si l'enfant n'est pas né viable". (Henri De Page, *Traité élémentaire de droit civil belge*, t. II, vol. I, 4e éd., 1990, p. 10).

La Commission permanente de l'état civil avait, à l'époque, été consultée et était d'avis de ne pas prévoir la mention du nom. "En droit belge, en effet, l'attribution d'un nom est une conséquence de la filiation, et la filiation, s'agissant d'un enfant né sans vie, n'est pas toujours juridiquement établie".

Parallèlement se pose la question de savoir quel nom devrait être attribué à l'enfant mort-né. En effet, dans la mesure où la filiation de l'enfant né sans vie n'est pas établie, l'article 335 du Code civil relatif à l'attribution du nom d'un enfant ne s'applique pas. Il en va de même des règles de droit international privé, en principe, applicables en la matière (article 37 et articles 62 à 64 du Code de droit international privé).

D'éminents juristes, comme le professeur Senaev, argumentent que le "fait de mentionner le nom et le prénom de l'enfant dans l'acte de déclaration d'enfant sans vie ne produirait en soi aucun effet juridique. L'effet serait purement psychologique (...). La possibilité facultative (*sic*) d'inclure dans l'acte le nom de l'enfant sans vie n'a aucun effet juridique dans le chef de l'enfant, vu que celui-ci n'aura jamais la personnalité juridique (n'étant pas né vivant et viable) et qu'il ne peut donc acquérir ni droits ni obligations". Cependant, la détermination du

— het levenloos kind heeft geen rechtspersoonlijkheid aangezien het niet levend en levensvatbaar wordt geboren. De naam van het kind is nochtans een deel van de persoonlijkheid;

— op grond van artikel 335 van het Burgerlijk Wetboek is de naam het gevolg van de afstamming. In het geval van een doodgeboren kind is de afstamming echter niet vastgesteld aangezien het kind niet levend en niet levensvatbaar is geboren.

Die kwestie is aan bod gekomen in het kader van de besprekingen in de Senaat met betrekking tot de wetgeving houdende invoering van een artikel 80*bis* in het Burgerlijk Wetboek. In de parlementaire voorbereiding van die wet staat het volgende te lezen: "Er bestaat wel enige discussie over het feit of er ook een naam kan worden toegekend. De toekenning van een naam is naar Belgisch recht immers het gevolg van de afstamming, die bij doodgeboren kinderen niet altijd juridisch is vastgesteld. Tevens is het eigenlijk een soort discriminatie tegenover de rechtsvorderingen met betrekking tot de afstamming die niet ontvankelijk zijn wanneer het kind niet levensvatbaar geboren is, om ook aan levenloos geboren kinderen een familienaam te geven. (Henri De Page, *Traité élémentaire de droit civil belge*, deel II, vol I, 4e ed. 1990, blz. 10).

De Vaste Commissie voor de Burgerlijke Stand werd destijds geraadpleegd en stelde in haar advies dat niet moest worden voorzien in de vermelding van de naam. "Naar Belgisch recht is de toekenning van een naam een gevolg van de afstamming, en aangezien het gaat om een levenloos kind, is de afstamming niet altijd juridisch vastgesteld".

Tegelijk rijst de vraag welke naam aan het doodgeboren kind zou moeten worden toegekend. Aangezien de afstamming van een doodgeboren kind immers niet vaststaat, is artikel 335 van het Burgerlijk Wetboek betreffende de toekenning van de naam van een kind niet van toepassing. Hetzelfde geldt voor de regels van internationaal privaatrecht die in principe toepasselijk zijn (artikelen 37 en 62 tot 64 van het Wetboek van Internationaal Privaatrecht).

Eminente juristen zoals professor Senaev voeren het volgende aan: "de opname van de naam en voornaam in de akte van aangifte van het levenloos kind zou op zich geen enkel rechtsgevolg creëren. Het is van louter psychologische aard (...). De facultatieve mogelijkheid om de naam van het doodgeboren kind op te nemen creëert geen enkel rechtsgevolg in hoofde van het kind, vermits het kind nooit rechtspersoonlijkheid zal hebben (het wordt niet levend en levensvatbaar geboren) en dus geen rechten of plichten kan verwerven". De bepaling

nom à inscrire dans l'acte demeure difficile, puisque la filiation n'est pas établie et que la mention éventuellement fautive de ce nom, en raison de la non-conformité à la réalité biologique, ne pourrait être contestée. En effet, si l'enfant n'est pas né viable, les actions en filiation ne sont pas recevables (article 331*bis* du Code civil) et les parents ne disposent d'aucune action en justice pour contester les mentions reprises dans l'acte.

Au regard de l'ensemble de ces considérations et des bouleversements beaucoup plus grands du droit de la filiation que ces changements impliqueraient et qui n'ont pas été décidés ni souhaités lors de la dernière réforme du droit de la filiation et compte tenu également de l'objectif de la présente proposition, la mention du nom de l'enfant n'est pas indiquée dans la déclaration d'enfant né sans vie prévue à l'article 80*bis* du Code civil.

Introduction d'un article 80ter dans le Code civil

La présente proposition de loi prévoit l'inscription dans un registre spécial d'enfants sans vie et permet aux parents de donner un prénom à leur enfant lorsque celui-ci est né entre le 140e et le 179e jour à dater de la conception et ne présente aucun signe de vie.

La présente proposition de loi entend préciser explicitement dans l'article 80*ter* du Code civil que:

— l'officier de l'état civil inscrit l'enfant né sans vie après 140 jours à dater de la conception dans un registre spécial créé à cet effet; le critère retenu pour cette inscription, à savoir le délai de 140 jours de grossesse, se fonde, à l'instar de celui retenu pour la période légale de la conception, sur les critères dits de l'OMS (voyez *supra*);

— l'inscription d'enfant sans vie n'est réalisée que lorsque l'enfant ne présente aucun signe de vie, qu'il soit mort-né ou né vivant mais décédé préalablement à la constatation de sa naissance par la personne habilitée à cet effet.

Les mentions reprises dans le registre spécial concernent la date et le lieu de l'événement ainsi que le sexe de l'enfant, le nom, les prénoms et le domicile des parents ainsi que les prénoms de l'enfant lorsque les parents en ont fait la demande.

van de in de akte op te nemen naam blijft echter problematisch omdat de afstamming niet vaststaat en de eventueel onjuiste vermelding van de naam, die niet overeenstemt met de biologische realiteit, niet zou kunnen worden betwist. Indien het kind niet levensvatbaar is geboren, zijn de rechtsvorderingen met betrekking tot de afstamming immers niet ontvankelijk (art. 331*bis* van het Burgerlijk Wetboek) en beschikken de ouders over geen enkele rechtsvordering om de vermeldingen in de akte te betwisten.

Gelet op al deze overwegingen en op de veel ingrijpender gevolgen voor het afstammingrecht dan zou beoogd zijn door deze veranderingen, en waartoe niet beslist werd tijdens de recente hervorming van het afstammingsrecht, is het, rekening houdend met de doelstelling van dit wetsvoorstel, niet wenselijk de naam van het kind te vermelden in de aangifte van een levenloos kind zoals bedoeld in artikel 80*bis* van het Burgerlijk Wetboek.

Invoeging van een artikel 80ter in het Burgerlijk Wetboek

Dit wetsvoorstel voorziet in de inschrijving in een bijzonder register voor levenloze kinderen en in de mogelijkheid voor de ouders het kind een voornaam te geven wanneer het kind geboren wordt tussen de 140ste en de 179ste dag na de verwekking en geen enkel teken van leven vertoont.

Dit wetsvoorstel beoogt in artikel 80*ter* van het Burgerlijk Wetboek uitdrukkelijk te preciseren dat:

— de ambtenaar van de burgerlijke stand het 140 dagen na de verwekking levenloos geboren kind inschrijft in een hiertoe opgericht bijzonder register. Het criterium voor deze verplichte inschrijving — namelijk de zwangerschapsduur van 140 dagen — is naar analogie van het criterium voor de wettelijke periode van verwekking gebaseerd op de zogenoemde WHO-criteria (zie *supra*);

— de inschrijving van een levenloos kind enkel gebeurt wanneer het kind geen enkel teken van leven vertoont, ongeacht het doodgeboren of levend geboren is maar overleden voordat de geboorte door een daartoe gemachtigd persoon is vastgesteld.

De vermeldingen in het bijzonder register betreffen de datum en de plaats van de gebeurtenis, het geslacht van het kind, de naam, de voornamen en de woonplaats van de ouders en de voornamen van het kind als de ouders daarom hebben verzocht.

Introduction d'un article 80quater dans le Code civil

La présente proposition permet également l'inscription, à la demande des parents, du prénom du fœtus dans un registre spécial lorsque la grossesse se termine entre le 106e et le 139e jour à dater de la conception et que le fœtus ne présente aucun signe de vie.

Pour répondre au désarroi et à la souffrance des parents qui perdent en cours de grossesse de manière spontanée ou pour des raisons médicales (interruption médicale de grossesse) un fœtus entre le 106e jour et le 139e jour, la présente proposition de loi prévoit l'insertion d'un article 80quater permettant aux parents qui le désirent d'inscrire un prénom dans un registre spécial ouvert au sein de l'institution hospitalière.

Pour des raisons humaines et psychologiques, certains parents peuvent trouver important de donner un prénom à un fœtus qu'ils ont perdu, de même qu'il peut être important, comme cela a été reconnu dans les trois Régions du pays, de lui donner éventuellement une sépulture ou une incinération.

Les mentions reprises dans le registre spécial concernent la date et le lieu de l'événement ainsi que le sexe du fœtus, le nom, les prénoms et le domicile des parents ainsi que les prénoms du fœtus lorsque les parents en ont fait la demande.

Législations sociale et fiscale afin de laisser à 180 jours l'ouverture à certains droits sociaux et fiscaux

La proposition de loi a pour objet de prendre en compte la douleur des parents qui souhaitent une reconnaissance officielle de l'existence de leur enfant ou de leur fœtus. L'important pour eux est de pouvoir faire leur deuil et de donner une place symbolique à l'enfant dans leur histoire familiale et non pas spécialement de bénéficier d'avantages sociaux et fiscaux.

Il ne semble d'ailleurs pas, de l'avis même des équipes médicales, opportun d'ouvrir les droits sociaux aux parents d'un enfant né sans vie entre le 140e et le 179e jour ou d'un fœtus mort-né entre le 106e et le 139e jour, étant donné que ces mères "désenfantées" souhaitent peut-être rapidement tourner une page et se remettre au travail si elles sont en bonne santé. Évaluant la situation, le médecin peut bien entendu, sous forme d'incapacité de travail "classique", donner le certificat médical qu'il estime justifié pour chaque cas particulier.

Invoeging van een artikel 80quater in het Burgerlijk Wetboek

Dit wetsvoorstel heeft ook tot doel op verzoek van de ouders de voornaam van de foetus in te schrijven in een bijzonder register als de zwangerschap eindigt tussen de 106de en de 139ste dag na de verwekking en de foetus geen enkel teken van leven vertoont.

Om tegemoet te komen aan de ontredde en het leed van de ouders die tijdens de zwangerschap op spontane wijze of om medische redenen (medische zwangerschapsonderbreking) tussen de 106de en de 139ste dag een foetus verliezen, voorziet dit wetsvoorstel in de invoeging van een artikel 80quater dat de ouders die dat wensen de mogelijkheid biedt een voornaam in te schrijven in een bijzonder binnen het ziekenhuis geopend register.

Om menselijke en psychologische redenen kunnen sommige ouders het belangrijk vinden een foetus die zij verloren hebben een voornaam te geven. Zoals erkend werd in de drie Gewesten van het land kan het ook belangrijk zijn hem eventueel te begraven of te verassen.

De vermeldingen in het bijzonder register betreffen de datum en de plaats van de gebeurtenis, het geslacht van de foetus, de naam, de voornamen en de woonplaats van de ouders en de voornamen van het kind als de ouders daarom hebben verzocht.

Sociale en fiscale wetgevingen om het verkrijgen van de sociale en fiscale rechten op 180 dagen te houden

Dit wetsvoorstel beoogt rekening te houden met de pijn van de ouders die een officiële erkenning wensen van het bestaan van hun kind of van de foetus. Voor hen is het belangrijk het verlies te kunnen verwerken en het kind een symbolische plaats te geven in hun familiegeschiedenis, en niet zozeer dat zij sociale en fiscale voordelen genieten.

Naar de mening van de medische teams zelf lijkt het overigens niet wenselijk sociale rechten te openen voor de ouders van een kind dat levenloos wordt geboren tussen de 140ste en de 179ste dag of van een foetus die levenloos werd geboren tussen de 106de en de 139ste dag, vooral omdat die "moeders die een kind verloren hebben" die bladzijde misschien vlug wensen om te slaan en terug aan het werk wensen te gaan als zij in goede gezondheid verkeren. Uiteraard kan de arts die de situatie beoordeelt het medisch attest geven dat hij gerechtvaardigd acht voor elk bijzonder geval, in de vorm van "klassieke" arbeidsongeschiktheid.

3. Les autres pays européens

D'autres États européens ont également adopté des législations allant dans le sens d'un abaissement à 22 semaines de grossesse (20 semaines après la conception, soit 140 jours après celle-ci) du seuil de viabilité de l'enfant. Ces États ont également inscrit, dans leur législation, la déclaration d'enfant sans vie. Certains pays ont fixé ce seuil à 24 semaines, d'autres, comme la France dernièrement, ont permis un abaissement similaire à 14 semaines. Ces différentes législations déjà adoptées ou en cours d'élaboration montrent à suffisance la volonté de descendre ce seuil et le souhait de se conformer aux recommandations de l'OMS. Elles constituent également l'expression d'une volonté des différents États européens d'harmoniser le plus possible ces critères.

COMMENTAIRE DES ARTICLES

CHAPITRE 2

Modification du Code civil

Art. 2

L'article 2 modifie l'article 80*bis* du Code civil.

Il remplace le début de l'article en prévoyant que l'enfant né à partir du 180e jour à dater de la conception sans donner de signe de vie sera considéré comme enfant né sans vie. L'officier d'état civil dressera dès lors un acte de déclaration d'enfant né sans vie.

Cette modification est importante dans la mesure où elle précise clairement dans la loi plutôt que dans une circulaire ministérielle que l'enfant, s'il a donné un signe de vie au moment de sa naissance, doit être considéré comme né vivant et donner lieu à un acte de naissance suivi d'un acte de décès.

Les pratiques médicales ont encore beaucoup tendance à considérer comme mort-né un enfant qui n'a vécu que très peu de temps après sa naissance, ce qui ajoute de la souffrance et de l'incompréhension pour ses parents.

Pour le surplus, la présente proposition de loi n'entend pas modifier les mentions reprises dans l'acte de déclaration d'enfant né sans vie, mais prévoit de délivrer

3. De andere Europese landen

De Europese landen hebben veelal wetgevingen aangenomen die in de richting gaan van een verlaging tot 22 weken zwangerschap (20 weken na de verwekking, dat wil zeggen 140 dagen erna) van de levensvatbaarheidsgrens van het kind en hebben de aangifte van een levenloos kind in hun wetgeving opgenomen. Sommige landen hebben die drempel vastgesteld op 24 weken, andere landen zoals onlangs Frankrijk hebben die verlaging tot 14 weken goedgekeurd. Die verschillende wetgevingen, die al aangenomen of nu in voorbereiding zijn, tonen voldoende aan dat de bereidheid bestaat deze grens te verlagen en zich te richten naar de WHO-aanbevelingen, en dat verschillende Europese landen streven naar een optimale harmonisering van die criteria.

TOELICHTING BIJ DE ARTIKELEN

HOOFDSTUK 2

Wijziging van het Burgerlijk Wetboek

Art. 2

Artikel 2 wijzigt artikel 80*bis* van het Burgerlijk Wetboek.

Dit artikel vervangt de inleidende zin van het eerste lid van artikel 80*bis* door te bepalen dat een kind dat wordt geboren na 180 dagen, te rekenen van de verwekking, zonder een teken van leven te vertonen, als een levenloos kind wordt beschouwd. In dat geval maakt de ambtenaar van de burgerlijke stand een akte van aangifte van een levenloos kind op.

Deze wijziging is belangrijk in die zin dat ze in een wettekst, veeleer dan in een ministeriële circulaire, duidelijk preciseert dat een kind dat bij zijn geboorte een teken van leven heeft gegeven, moet worden beschouwd als een levend geboren kind waarvoor een geboorteakte moet worden opgemaakt, gevolgd door een overlijdensakte.

In de medische praktijkvoering neigt men er nog steeds sterk toe een kind dat na de geboorte slechts uiterst kort heeft geleefd, als een doodgeboren kind te beschouwen, wat alleen maar bijdraagt tot het lijden en het onbegrip van de ouders.

Voor het overige ligt het niet in de bedoeling van dit wetsvoorstel de vermeldingen in de akte van aangifte van een levenloos geboren kind te wijzigen. Nu

un “certificat de déclaration d’enfant né sans vie” à la place d’un extrait d’acte de décès actuellement délivré.

Art. 3

Cet article insère un article 80ter nouveau dans le Code civil.

Il organise l’inscription dans un registre spécial tenu dans la commune de l’institution hospitalière par l’officier de l’état civil de l’enfant né sans vie entre le 140e et le 179e jour à partir de la conception et a pour but de rencontrer le deuil et la souffrance des parents désenfantés.

Cette différence faite entre l’enfant né sans vie à partir du 180e jour ou entre le 140e et le 179e jour est introduite pour laisser toute liberté aux parents de faire le deuil qu’ils choisissent et non d’y être obligés par une déclaration d’enfant né sans vie qui les obligera forcément à organiser des funérailles (incinération et/ou inhumation) alors que peut-être ils ne le souhaitent pas et que le deuil est plus facile à vivre de manière différente pour eux.

Il prévoit que l’officier de l’état civil inscrit, à la demande des parents, l’enfant sans vie lorsqu’il est né sans vie après le 140e jour à dater de la conception (critère dit de l’OMS retenu pour la période légale de conception).

À l’instar de l’article 80bis du Code civil, il vise à préciser que l’inscription d’enfant sans vie n’est réalisée que lorsque l’enfant est mort-né ou est né vivant mais décédé préalablement à la constatation de sa naissance par la personne habilitée à cet effet.

Le critère de viabilité de l’enfant n’entre donc pas en ligne de compte en ce qui concerne l’inscription à réaliser.

Les formalités prévues aux articles 37, 38, 40 à 42, 52 et 53 du même Code, qui concernent spécifiquement les actes de l’état civil, ne sont pas applicables à ce registre spécial. Ainsi, le registre est tenu et conservé par chaque commune en un seul exemplaire. Il ne doit pas être côté et paraphé par le président du tribunal de première instance. Enfin, il ne doit pas être clôturé à la

ontvangen de ouders van het overleden kind een uittreksel van de overlijdensakte; dit wetsvoorstel bepaalt dat zij voortaan een attest van aangifte van een levenloos geboren kind zullen krijgen.

Art. 3

Dit artikel voegt in het Burgerlijk Wetboek een nieuw artikel 80ter in.

Dat artikel bepaalt dat een kind dat levenloos wordt geboren tussen 140 en 179 dagen te rekenen van de verwekking, door de ambtenaar van de burgerlijke stand wordt ingeschreven in een bijzonder register, dat wordt bijgehouden in de gemeente waar de ziekenhuisinstelling zich bevindt. Het ligt in de bedoeling tegemoet te komen aan de rouw en het lijden van de ouders wier kind is overleden.

Er wordt een verschil ingesteld tussen een kind dat na 180 dagen levenloos wordt geboren en een kind dat levenloos wordt geboren tussen 140 en 179 dagen na de verwekking, om de ouders vrij te laten in hun keuze hoe ze wensen te rouwen. Bij de aangifte van een levenloos kind “moeten” zij immers de uitvaart van hun kind regelen (crematie dan wel begrafenis), hoewel zij dat misschien niet wensen en zij de rouw wellicht makkelijker op een andere manier verwerken.

Dit artikel bepaalt dat het ambtenaar van de burgerlijke stand, op verzoek van de ouders, het levenloze kind inschrijft wanneer het levenloos wordt geboren na 140 dagen te rekenen van de verwekking (dit criterium wordt door de WHO gehanteerd voor de wettelijke periode van verwekking).

Net als artikel 80bis van het Burgerlijk Wetboek, beoogt dit artikel te preciseren dat het levenloze kind alleen wordt ingeschreven wanneer het kind levenloos is geboren, dan wel wanneer het levend is geboren, maar is overleden vooraleer de geboorte werd vastgesteld door de daartoe gemachtigde persoon.

Voor de inschrijving wordt dus geen rekening gehouden met het criterium of het kind al dan niet levensvatbaar is.

De in de artikelen 37, 38, 40 tot 42, 52 en 53 van hetzelfde Wetboek vermelde vormvereisten, die specifiek betrekking hebben op de akten van de burgerlijke stand, zijn niet van toepassing op dit bijzonder register. Derhalve wordt het register in enkelvoud gehouden en bewaard in elke gemeente. Voorts moet het niet worden gemerkt of geparafeerd door de voorzitter van

fin de chaque année et renvoyé au greffe du tribunal de première instance.

L'inscription dans le registre spécial énonce la date et le lieu de l'événement ainsi que le sexe de l'enfant, le nom, les prénoms et le domicile des parents ainsi que les prénoms de l'enfant lorsque les parents en ont fait la demande.

Pareille inscription est sans incidence sur le plan juridique et, en particulier, elle n'a aucune incidence en matière de droits sociaux. Il n'entre pas dans l'intention de l'auteur de la présente proposition d'étendre les droits sociaux liés à la naissance d'un enfant né sans vie entre le 140e et le 179e jour à dater de la conception.

Art. 4

Cet article insère un article 80^{quater} nouveau dans le Code civil.

Il organise l'inscription dans un registre spécial tenu au sein de l'institution hospitalière, sur déclaration de la mère ou du père, du fœtus lorsque celui-ci ne présente aucun signe de vie et que la grossesse se termine entre le 106e et le 139e jour à dater de la conception.

Le seul objectif de cette disposition est de faciliter le deuil des parents confrontés à un deuil périnatal.

Pareille inscription est sans incidence sur le plan juridique et, en particulier, en matière de droits sociaux. Il n'entre pas dans l'intention de l'auteur de la présente proposition d'étendre les droits sociaux liés à la naissance d'un fœtus sans vie lorsque la grossesse se termine entre le 106e et le 139e jour à dater de la conception.

L'inscription n'est réalisée que si les parents, ou l'un d'eux, en font la demande. Elle est facultative.

Pour le surplus, l'inscription énonce les mêmes mentions que celles visées à l'article 80ter du Code civil.

de rechtbank van eerste aanleg. Tot slot moet het niet worden afgesloten op het einde van ieder jaar en worden doorgestuurd naar de griffie van de rechtbank van eerste aanleg.

Bij de inschrijving in het bijzonder register worden de datum en plaats van de gebeurtenis vermeld, alsook het geslacht van het kind, de naam, de voornamen en de woonplaats van de ouders, alsook, ingeval de ouders daar om verzoeken, de voornamen van het kind.

Die inschrijving heeft geen gevolgen op juridisch vlak en met name geen enkel gevolg inzake sociale rechten. De indienster van dit wetsvoorstel heeft niet de intentie te voorzien in een uitbreiding van de sociale rechten die zijn verbonden aan de geboorte van een kind dat tussen de 140ste en 179ste dag na zijn verwekking levenloos ter wereld is gekomen.

Art. 4

Krachtens dit artikel wordt een nieuw artikel 80^{quater} ingevoegd in het Burgerlijk Wetboek.

Dit artikel voorziet in de inschrijving, op verklaring van de moeder of de vader, in een door de ziekenhuisinstelling gehouden bijzonder register van de foetus als deze geen enkel teken van leven vertoont en de zwangerschap eindigt tussen de 106de en de 139ste dag na de verwekking.

Deze bepaling heeft louter tot doel de ouders die met een sterfgeval bij de geboorte te maken krijgen, te helpen hun verlies te verwerken.

De inschrijving in het bijzonder register heeft geen gevolgen op juridisch vlak en met name geen enkel gevolg inzake sociale rechten. De indienster van dit wetsvoorstel heeft niet de intentie te voorzien in een uitbreiding van de sociale rechten die zijn verbonden aan de geboorte van een levenloze foetus ingeval de zwangerschap eindigt tussen de 106de en de 139ste dag na de verwekking.

De inschrijving in het register vindt alleen plaats als beide ouders of één van hen daar om verzoeken. De inschrijving is niet verplicht.

Voor het overige bevat de inschrijving dezelfde vermeldingen als die welke worden bedoeld in artikel 80ter van het Burgerlijk Wetboek.

CHAPITRE 3

Disposition transitoire

Art. 5

L'article 5 prévoit une disposition transitoire.

En ce qui concerne les faits survenus avant l'entrée en vigueur de la loi, cette disposition permet, pendant une période transitoire, aux parents d'un enfant né sans vie entre le 140e et le 179e jour à dater de la conception ainsi qu'aux parents d'un fœtus né sans vie entre le 106e et le 139e jour à dater de la conception de faire inscrire leur enfant ou leur fœtus ainsi que ses prénoms conformément aux articles 80ter et 80^{quater} du Code civil.

L'inscription est faite à la demande des parents, ou de l'un d'entre eux, dans le registre spécial sur la base de toute preuve attestant de la naissance dans les conditions définies par les articles 80ter et 80^{quater} du Code civil.

La mention est faite dans le registre spécial à la date de l'inscription, avec indication de la date de naissance de l'enfant ou du fœtus.

L'inscription n'a aucun effet juridique.

CHAPITRE 4

Modification de certaines dispositions en matière sociale

Art. 6

Cet article vise à clarifier la loi et complète l'article 39 de la loi du 16 mars 1971 sur le travail pour préciser que le congé de maternité ne peut être octroyé à une mère accouchant d'un enfant né sans vie que pour autant que la grossesse ait duré au minimum 180 jours.

Art. 7

Cet article vise à clarifier la loi et complète l'article 114 de la loi coordonnée du 14 juillet 1994 relative à l'assurance obligatoire soins de santé et indemnités pour préciser que le congé de maternité ne peut être octroyé à une mère accouchant d'un enfant né sans vie

HOOFDSTUK 3

Overgangsbepaling

Art. 5

Artikel 5 voorziet in een overgangsbepaling.

Voor de gebeurtenissen die zijn voorgevallen vóór de inwerkingtreding van de wet, voorziet deze bepaling in een overgangperiode, waarin de ouders van een kind dat tussen de 140ste en 179ste dag na de verwekking, alsook de ouders van een foetus dat tussen de 106de en 139ste dag na de verwekking, levenloos ter wereld is gekomen, hun kind dan wel foetus kunnen laten inschrijven, met vermelding van hun voornamen, overeenkomstig de artikelen 80ter en 80^{quater} van het Burgerlijk Wetboek.

De inschrijving in het bijzonder register gebeurt op verzoek van beide ouders of één van hen, op grond van eender welk bewijs waaruit de geboorte van het kind blijkt, conform de voorwaarden als bepaald bij de artikelen 80ter en 80^{quater} van het Burgerlijk Wetboek.

Die inschrijving in het bijzonder register gebeurt op de datum van de inschrijving zelf, waarbij ook de datum van de geboorte van het kind of de foetus wordt vermeld.

De inschrijving in het bijzonder register heeft geen juridische gevolgen.

HOOFDSTUK 4

Wijziging van sommige bepalingen inzake sociaal recht

Art. 6

Dit artikel beoogt de wet te verduidelijken en artikel 39 van de wet van 16 maart 1971 betreffende de arbeid aldus aan te vullen dat een moeder die van een levenloos kind bevalt, slechts moederschapverlof kan worden toegekend als de zwangerschap minstens 180 dagen heeft geduurd.

Art. 7

Dit artikel beoogt de wet te verduidelijken en artikel 114 van de gecoördineerde wet van 14 juli 1994 betreffende de verplichte verzekering voor geneeskundige verzorging en uitkeringen aldus aan te vullen dat een moeder die van een levenloos kind bevalt, slechts

que pour autant que la grossesse ait duré au minimum 180 jours.

CHAPITRE 5

Informations aux parents

Art. 8

Cet article prévoit que les hôpitaux veillent à ce que les parents soient informés des différentes démarches qu'ils peuvent accomplir à la suite de la naissance de leur enfant ou fœtus nés sans vie.

Catherine FONCK (cdH)

moederschapsverlof kan worden toegekend als de zwangerschap minstens 180 dagen heeft geduurd.

HOOFDSTUK 5

Informatieverstrekking aan de ouders

Art. 8

Dit artikel voorziet erin dat de ziekenhuizen de ouders in kennis moeten stellen van de verschillende stappen die zij kunnen ondernemen naar aanleiding van hun levenloos geboren kind of foetus.

PROPOSITION DE LOICHAPITRE 1ER**Disposition introductive**Article 1er

La présente loi règle une matière visée à l'article 78 de la Constitution.

CHAPITRE 2

Modifications du Code civil

Art. 2

Dans l'article 80*bis* du Code civil, inséré par la loi du 27 avril 1999 et modifié par la loi du 1er juillet 2006, les modifications suivantes sont apportées:

1° à l'alinéa 1er, les mots "Lorsqu'un enfant est décédé" sont remplacés par les mots "Lorsqu'un enfant né à partir du 180e jour à dater de la conception ne présente aucun signe de vie";

2° aux alinéas 1er et 2, les mots "acte de déclaration d'enfant sans vie" sont remplacés par les mots "acte de déclaration d'enfant né sans vie";

3° il est ajouté un alinéa 4 rédigé comme suit:

"L'officier de l'état civil remet aux parents un certificat de "déclaration d'enfant né sans vie"."

Art. 3

Un article 80*ter*, rédigé comme suit, est inséré dans le même Code:

"Art. 80*ter*. Lorsqu'un enfant né entre le 140e jour et le 179e jour à dater de la conception ne présente aucun signe de vie au moment de la constatation de sa naissance par l'officier de l'état civil ou par le médecin ou l'accoucheuse diplômée agréés par lui, l'officier de l'état civil, à la demande des parents, inscrit l'enfant dans un registre spécial tenu en un seul exemplaire dans la commune de l'institution hospitalière.

WETSVOORSTEL

HOOFDSTUK 1

Inleidende bepaling

Artikel 1

Deze wet regelt een aangelegenheid als bedoeld in artikel 78 van de Grondwet.

HOOFDSTUK 2

Wijzigingen van het Burgerlijk Wetboek

Art. 2

In artikel 80*bis*, eerste lid, van het Burgerlijk Wetboek, ingevoegd bij de wet van 27 april 1999, worden de volgende wijzigingen aangebracht:

1° in het eerste lid worden de woorden "Wanneer een kind is overleden" vervangen door de woorden "Wanneer een kind dat geboren wordt na 180 dagen te rekenen van de verwekking geen enkel teken van leven vertoont";

2° in het eerste en het tweede lid worden de woorden "akte van aangifte van een levenloos kind" vervangen door de woorden "akte van aangifte van een levenloos geboren kind";

3° dit artikel wordt aangevuld met een lid, luidende:

"De ambtenaar van de burgerlijke stand zal aan de ouders een attest "van aangifte van een levenloos geboren kind" overhandigen."

Art. 3

In hetzelfde Wetboek wordt een artikel 80*ter* ingevoegd, luidende:

"Art. 80*ter*. Wanneer een kind dat geboren wordt tussen 140 en 179 dagen te rekenen van de verwekking, geen enkel teken van leven vertoont op het moment dat de geboorte wordt vastgesteld door de ambtenaar van de burgerlijke stand of de door hem erkende arts of gediplomeerde vroedvrouw, schrijft de ambtenaar van de burgerlijke stand het kind in een bijzonder, in enkelvoud gehouden register in, al dan niet op verzoek van de ouders, met toepassing van artikel 56, § 1, van het Burgerlijk Wetboek.

L'inscription d'enfant sans vie énonce:

1° le jour, l'heure et le lieu de l'événement ainsi que le sexe de l'enfant;

2° le nom, les prénoms et le domicile de la mère et du père; à sa demande et moyennant le consentement de la mère, le nom, les prénoms et le domicile du père non marié à la mère peuvent également être mentionnés;

3° les prénoms de l'enfant, si leur mention est demandée.

Les articles 37, 38, 40 à 44, 52 et 53 du Code civil ne sont pas applicables au registre spécial."

Art. 4

Un article 80*quater*, rédigé comme suit, est inséré dans le même Code:

"Art. 80*quater*. Lorsqu'une grossesse se termine entre le 106e et le 139e jour à dater de la conception et que le fœtus ne présente aucun signe de vie, la mère ou le père peut, sur la base d'une attestation médicale, demander à une institution hospitalière d'inscrire dans un registre spécial, tenu en un seul exemplaire en son sein:

1° le jour, l'heure et le lieu de l'événement ainsi que le sexe du fœtus;

2° le nom, les prénoms et le domicile de la mère et du père; à sa demande et moyennant le consentement de la mère, le nom, les prénoms et le domicile du père non marié à la mère peuvent également être mentionnés;

3° les prénoms du fœtus, si leur mention est demandée."

De inschrijving van een levenloos geboren kind vermeldt:

1° de dag, het uur, de plaats van de gebeurtenis, alsmede het geslacht van het kind;

2° de naam, de voornamen en de woonplaats van de moeder en de vader; op zijn verzoek en mits de moeder haar toestemming verleent, kunnen de naam, de voornamen en de woonplaats van de vader die niet gehuwd is met de moeder, eveneens worden vermeld;

3° de voornamen van het kind, indien om de vermelding ervan wordt verzocht.

De artikelen 37, 38, 40 tot 44, 52 en 53 van het Burgerlijk Wetboek zijn niet van toepassing op het bijzonder register."

Art. 4

In hetzelfde Wetboek wordt een artikel 80*quater* ingevoegd, luidende:

"Art. 80*quater*. Wanneer een zwangerschap eindigt tussen de 106de en 139ste dag te rekenen van de verwekking en de foetus geen enkel teken van leven vertoont, kan de ambtenaar van de burgerlijke stand, op verklaring van de moeder of de vader en op grond van een medisch attest, de foetus inschrijven in een bijzonder, in enkelvoud gehouden register, dat het volgende vermeldt:

1° de dag, het uur, de plaats van de gebeurtenis alsmede het geslacht van de foetus;

2° de naam, de voornamen en de woonplaats van de moeder en de vader; op zijn verzoek en mits de moeder haar toestemming verleent, kunnen de naam, de voornamen en de woonplaats van de vader die niet gehuwd is met de moeder, eveneens worden vermeld;

3° de voornamen van de foetus, indien om de vermelding ervan wordt verzocht."

CHAPITRE 3

Disposition transitoire

Art. 5

Tout père et toute mère visés aux articles 80ter et 80^{quater} du Code civil qui, avant l'entrée en vigueur de la présente loi, n'ont pas pu en bénéficier, peuvent en demander l'application dans les deux années qui suivent son entrée en vigueur.

Mention est faite de cette inscription dans le registre spécial à la date de l'inscription. Elle précise la date de l'événement auquel cette inscription se rapporte.

CHAPITRE 4

Modification de certaines dispositions en matière sociale

Art. 6

Dans l'article 39 de la loi du 16 mars 1971 sur le travail, modifié en dernier lieu par la loi du 11 juin 2011, l'alinéa 2 est complété par la phrase suivante:

“Lorsque la travailleuse accouche d'un enfant sans vie, la protection visée au présent alinéa n'est octroyée que pour autant que la grossesse ait duré un minimum de 180 jours.”

Art. 7

Dans l'article 114 de la loi relative à l'assurance obligatoire soins de santé et indemnités, coordonnée le 14 juillet 1994, un alinéa rédigé comme suit est inséré entre les alinéas 4 et 5:

“Lorsque la travailleuse accouche d'un enfant sans vie, les alinéas précédents ne sont d'application que pour autant que la grossesse ait duré un minimum de 180 jours.”

HOOFDSTUK 3

Overgangsbepaling

Art. 5

Ongeacht welke vader en moeder als bedoeld in de artikelen 80ter en 80^{quater} van het Burgerlijk Wetboek, die geen aanspraak hebben kunnen maken op de toepassing van deze wet vóór de inwerkingtreding ervan, kunnen om die toepassing verzoeken binnen de twee jaar volgend op de inwerkingtreding van de wet.

Van die inschrijving in het bijzonder register wordt melding gemaakt volgens de dagtekening. Deze preciseert de datum van de gebeurtenis waarop die inschrijving betrekking heeft.

HOOFDSTUK 4

Wijzigingen van sommige bepalingen inzake sociaal recht

Art. 6

Artikel 39, tweede lid, van de arbeidswet van 16 maart 1971, het laatst gewijzigd bij de wet van 11 juni 2011, wordt aangevuld met een zin, luidende:

“Indien de werkneemster bevalt van een levenloos geboren kind wordt de in het vorige lid bedoelde bescherming slechts toegekend voor zover de zwangerschap ten minste 180 dagen heeft geduurd.”

Art. 7

In artikel 114 van de wet betreffende de verplichte verzekering voor geneeskundige verzorging en uitkeringen, gecoördineerd op 14 juli 1994, wordt tussen het vierde en het vijfde lid een lid ingevoegd, luidende:

“Indien de werkneemster bevalt van een levenloos geboren kind wordt de in het vorige lid bedoelde bescherming slechts toegekend voor zover de zwangerschap ten minste 180 dagen heeft geduurd.”

CHAPITRE 5

Information aux parents

Art. 8

L'hôpital veille à ce que les parents soient informés des différentes démarches qu'ils peuvent accomplir, notamment la possibilité de demander un acte de déclaration d'enfant né sans vie ou d'inscrire leur enfant ou leur fœtus dans le registre spécial conformément aux articles 80*bis* et 80*quater* du Code civil, et de leur droit de faire inhumer ou incinérer le corps de leur enfant ou de leur fœtus.

31 mai 2012

Catherine FONCK (cdH)

HOOFDSTUK 5

Informatieverstrekking aan de ouders

Art. 8

Het ziekenhuis ziet erop toe dat de ouders informatie krijgen over de verschillende stappen die zij kunnen ondernemen, met name de mogelijkheid een akte van aangifte van een levenloos geboren kind te vragen, dan wel hun kind of hun foetus in te schrijven in het bijzondere register overeenkomstig de artikelen 80*bis* en 80*quater* van het Burgerlijk Wetboek, evenals hun recht het lichaam van hun kind of hun foetus te laten begraven of cremeren.

31 mei 2012